СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XL. Ч. 173. Джерзи Сиіті, Н. Дж., середа, 27 липня 1932. VOL. XL. No. 173. Jersey City, N. J., Wednesday, July 27, 1932. THREE CENTS.

БОРА ПОВЕДЕ ПРОПАҐАНДУ ЗА СВІЙ ПЛЯН

ДУМАЄ ЗЄДНАТИ АМЕРИКАНЦІВ ПРОМОВАМИ.

ВАШИНҐТОН. — У розмові з ґазетярами про свою промову, яку він виголосив минулої суботи на радіо, сенатор Бора заявив, що він добре знає, що пересічний Американець не є прихильний до його пляну. Тому сенатор збирається виголошувати ще далі ріжні промови про цю справу, щоб остаточно переконати Американців про корисність своеї пропозиції та заставити їх ділати відповідно до цеї нової думки.

КАЖУТЬ, ЩО ЦЕ ПРИЗНАКИ ЗАПОВІДАЮЧОГОСЯ ОЖИВЛЕННЯ ТОРГОВЛІ Й ПРОМИСЛУ.

НЮ ЙОРК. — Місцева біржа показувала в понеділок знову рішуче оживлення. Є це вже пятий день від того часу, як це оживлення почалось. Декотрі шери підійшли поважне число пунктів угору. Біржевики кажуть, що це є признака, що кріза починає переходити. Мовляв, торговля починає рушатись, до фабрик ідуть нові замовлення, і тому й біржа показує звишку.

Ґазети нотують точно кожде отворення роботи в промислах. Донесення з Нової Анґлії подають, що там за два останні тижні дістали роботу що найменше 20,000 робітників. Відноситься це до ткацького промислу. Рівночасно деякі ґазети остерігають перед неоправданими надіями.

ВІДВЕРНЕНО СТРАЙК КРАВЦІВ.

НЮ ЙОРК. — Збори предсідників робітень дамської одежі, котрі відбулися тут у Вебстер Гол, а на котрі зявилося коло тисячки людей, постановили потвердити умову з підприємцями, якою відвернено грозячий страйк. Рівночасно збори подякували заступникови нюйорського ґубернатора, Леманови, за його посередництво в заключенню угоди.

СТРАЙКОВІ БІЙКИ В АРКЕНЗО.

КЛАРКСВИЛ (Аркензо). — В углевих копальнях у повіті Джансон дальше неспокій. Підприємці страються вести роботу страйколомами, а страйкарі стараються не допускати їх до роботи. Між сторонами приходить часто до бійки. У понеділок страйкарі побили тяжко одного копальняного боса. Підприємці прикликали національну ґвардію.

БІЙКА МІЖ РАДИКАЛЬНИМИ ВЕТЕРАНАМИ Й ПОЛІЦІЄЮ У ВАШИНҐТОНІ.

ВАШИНҐТОН. — Громадка радикальних ветеранів, яких півтори сотки числом, пробувала влаштувати за бонус ветеранів похід на Білий Дім. Між парадуючими й поліцією, яка старалася не допустити до походу, прийшло до сутичок. Поліція арештувала 7 провідників походу.

І РУЗВЕЛТ ПРОТИ ВИЗНАННЯ РОСІЇ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Ґубернатор Рузвелт, кандидат демократичної партії на уряд президента Злучених Держав, заявляє, що він є, що правда, за поширення торговельних відносин між Америкою й Росією, але проти визнання большевицького уряду.

ВЕЛИКІ СНІГИ В АРҐЕНТИНІ.

БУЕНОС АЙРЕС. — У південно-західній частині Арґентини впали великі сніги. Ціла ця частина краю покрита снігом на три або й чотири стопи загрубшки.

Сніговиці наробили багато шкоди в худобі й вівцях. Багато фармерів просить уряд допомоги.

ДОПОМОГА БЕЗРОБІТНИМ.

НЮ ЙОРК. — Ново зорґанізований спільний комітет для допомоги безробітним віднісся до стейтової леґіслятури з просьбою уділити йому фондів на допомогу для 100,000 потребуючих родин. Комітет пропонує, щоб уряд стейту видав на цю ціль бонди (позичку) в сумі 75 міліонів долярів.

З ріжних бюр для допомоги безробітним стали викидати людей, які дісталися туди під покришкою, що вони безробітні, а тимчасом на ділі вони були заможними людьми, що жили в прегарних домах і мали по два авта.

ЗА ВЖИВАННЯ МУК ДЛЯ ДОБУВАННЯ ПРИЗНАНЬ З ОБЖАЛОВАНИХ.

МІНЕОЛА (Лонґ Айлен). — Перед повітовим судом у цій місцевости станули нині начальник і 11 полісменів місцевої поліції, яким прокураторія закидає мучення підозрілих о злочин людей. Ходило тут о випадок, у котрому бандити напали на дім одного з полісменів та побили його матір. Поліція зловила чотирох бандитів і старалася муками добитися признання до вини. Серед тих мук один з підозрілих помер. За це тепер прокураторія домагається покарання поліції за беззаконне мучення. Суд признав, що всі вони повинні відповідати судово за побиття, з котрого вийшла смерть.

ТАЙНА СМЕРТИ КОВТУНА НЕ РОЗВЯЗАНА.

НЮ ЙОРК. — Похорон Ковтуна відбувся в понеділок зполудня при величезному здвизі народа. Поліція веде дальше слідство над його смертю, але нічого нового вона не відкрила. Тіло чоловіка, котрого знайдено з Ковтуном, ще далі не розпізнане.

СТАРАЮТЬСЯ ВИЗВОЛИТИ ҐАНДІЯ.

Приятелі Магатми Ґандія роблять заходи перед віцекоролем Індії, лордом Ірвіном, щоб звільнити з вязниці Ґандія, якого посадили туди за спробу організувати наново пасивну резистенцію.

ВІДКОПАЛИ БАР У ПОМПЕЯХ.

Останні розкопки в Помпеях відслонили римську винярню, що похожа в дечому на модерний бар. Знайшли там ще воду у бронзовому кітлі та останніх гостей яких заскочила несподівана смерть за столом. Сходилися вони там головно тому, щоби промочити горло, а пили залюбки теплу воду, у якій розпускали ложку вина. Треба іменно знати, що їхнє вино було густе як сироп, бо додавали до нього меду, сира, живиці та соку з ріжних квіток. Їли при цьому мало, і то самі легкі річи. У відкопаному барі знайшлася навіть карта таких страв, де сказано, що у винярні „під Бакхом" можна все дістати „свіжий сир, сливки, горіхи, яблока, ожини та огірки, а все те в новеньких прутяних кошиках".

СМЕРТЬ НА ДАХУ ПОЇЗДУ.

В ночі з 20-го на 21-го червня на даху ваґону катовицького поїзду зауважено окрівавленого трупа мущини. Як виявилось, це був Йосиф Пальмовскі, 33-літній замешк. в Ковлі, який останній час працював в Холмі при будові залізничих домів. З браку грошей він їхав „на гапу" на даху і коли поїзд переїзджав через володимирський віядукт, ударився і розторощив собі череп, згинувши на місці.

НАСЛІДОК ПОЛИШЕННЯ КРІСА ПІД РУКАМИ ДИТИНИ.

Набитий кріс, полишений коло цікавих дітей, приніс смерть 8-літній Олені Бохонецькій, донечці фармера Юрія Бохонецького, 8 миль на захід від Вілінґдону, Алта. В Бохонецьких був у гостях Іван Фівчук з Едмонтону з чотирма своїми дітьми. Пятеро дітей вибралося шукати за грибами. 19-літній Стефан Бохонецький стріляв в лісі ворони. Він найшов вороняче гніздо на дереві, отже спер набитий кріс під деревом, а сам поліз на дерево за яйцями. Надійшли діти. Він крикнув до дітей, щоби не рухали кріса. Та це мало якраз противний наслідок. 7-літний Василь Фівчук підійшов під дерево і взявся оглядати кріс. За хвильку дався чути гук вистрілу і Олена Бохонецька упала нежива. Куля перейшла їй через череп. Покликаний в Вілінґдону коронер, д-р Ґорецький, ствердив лише, що смерть була моментальна і що не потрібно буде ніяких доходжень.

ЧОЛОВІК НЕ ПЕРЕЇХАВ РІКИ ДРАНТИВИМ ЧОВНОМ.

Іван Климчук, фармер зі східного боку Червоної Ріки, сім миль на північ від Морріс, Ман., хотів переплисти враз з своїм 18-літнім сином дрантивим човном на другий бік ріки. Коли човен був уже на третину віддалення від другого берега, затонув, а з ним пішов під воду і Климчук. Хлопець мав час скинути з себе ковт і доплив до берега.

ПОМЕР ІВАН ЧЕРНИК.

Дня 9-го червня ц. р. помер в 79 році життя в Якимчицях, повіт Рудки, селянин Іван Черник, член основатель, перший голова і почесний член читальні „Просвіти" в Якимчицях. Покійний, колись засібний господар, не тільки підтримував матеріяльно читальню „Просвіти" у свому селі, але як свідомий селянин дав своїм синам освіту та виховав їх на свідомих українців. В часі світової війни помер найстарший син, а у визвольній боротьбі 1918 р. стратив Покійний другого сина (бл. п. сотника Федя Черника). Численний здвиг народу на його похороні був доказом, яким поважанням користувався Покійний, хотяй на старі літа не зміг працювати так, якби цього бажав, бо вік і відносини на це не позволяли. При виносі тіла прощав Покійного від місцевих установ місцевий парох о. Іван Филипович, а над могилою голова філії Т-ва „Просвіта", в Комарні, адвокат Осип Утриско. В. Й. П.

ШУКАЮТЬ СТОЛИЦІ СВ. КИРИЛА Й МЕТОДІЯ.

В околиці Угорського Городища йдуть вже кілька літ розкопи на старословянських погребищах, головно на тереґні Старого Міста, де знайшлося багато цінних памяток із старокняжої доби IX—X. ст. Головною метою цих дослідів є відкриття старого Велеґраду, культурного середовища великоморавської держави князя Святополка, в якому жили й Христову віру проповідували апостоли Кирило й Методій. Розкопки веде місцевий музей, але з браку фондів працюється тільки один день в тижні.

ВІТЕР ЗІРВАВ ДАХ ЗІ ШПИХЛІРА І КИНУВ НА ДІВЧИНУ.

В незвичайний спосіб згинула 23-літня Марія Брунецька, робітниця на фармі Миколи Ґарбюка, 12 миль від Абердін, Саск. Закрутив вихор, підніс дах зі шпихліра, поніс його якихсь 40 ярдів і кинув. Один бальок упав на дівчину і переломив їй карк та рамя в двох місцях.

ГРАДОВА ТУЧА.

Перейшла над золочівським повітом. У кількох селах, головнож в Ушні та Балучині заподіяла великі шкоди, на 90 проц. знищила гречки а на 50 проц. збіже і зеленину.

КІНЬ ПОСИВІВ ЗІ СТРАХУ.

Загально панує переконання, що людина може посивіти від наглого перестраху або сильних заворушень. Наука медицини ще до недавна пробувала заперечувати це але безуспішно, бо відомо, що нпр. деякі вязні присуджені на смерть сивіють протягом одної ночі. Недавно мав в Анґлії випадок, який вказує на те що дійсно можна посивіти з перестраху. На одному з пасовиськ в графстві Девеншайр паслося стадо коней. Нагло причалив на цьому пасовищі літак. Карий кінь, що був найблище літака так налякався невидимої потвори, що на другий день завважено в нього пасма сивого волосся в гриві та хвості. Коли вістку подали про це часописі — зїхалися на місці лікарі ветеринарії та медицини і взялися просліджувати цікаве явище.

ГОЛОВА ЧИТ. „ПРОСВІТИ" ПЕРЕД СУДОМ.

У вівторок 21-го червня ц. р. станув пере городським суддею Домбровскім о. Ілевич, голова чит. „Просвіти" в Підлужу, обвинувачений за уряджения нелеґальних Зборів. Той злочин поповнив через те, що в читальні підчас реферату студ. Ясеницького про Крути нібито були й нечлени, тому постерунковий розвязав сходини читальників. По переслуханню свідків оборони суддя видав увільняючий присуд.

СТЯҐАЮТЬ НАЛЕЖНІ ПОДАТКИ.

Читальня „Посвіти" в Корковій немаючи своеї домівки винаймив в 1929-ім році в Анни Цибульської хату за 20 зол. на один рік. За той один рік читальня заплатила Виділові Ради Повітової в Підгайцях аж 15 зол. податку від нерухомостей, а з домівки випровадилась і п. Цибульська ще в 1930 р. заявила в громадськім уряді, що читальня більше у неї не міститься. Виділ Ради Повітової не зважаючи на жадні протести дня 21. червня ц. р. заняв у Анни Цибульської дві подушки і 5 м. полотна, зложив в переховання в громадськім уряді за залеглість в сумі 15.25 зол. за 1931 рік.

МАНІТОБА ВИПОВІЛА ВІЙНУ САРАНЧІ.

Урядовці департаменту рільництва провінції Манітоби, кооперуючи з 75 муніципалами в провінції, змобілізували засоби департаменту для боротьби з нападом саранчі, який прибирає грізні пропорції. Тисячі акрів землі вкриті саранчею. Заклики за помічю прийшли із звиш 50 муніципалів, які не чуються в силі побробити заходи на достаточно велику скалю, щоби побороти саранчу. Департамент рільництва достарчає муніципалам отрую для саранчі. Обильні дощі, що впали в середині тижня, вчасти припинили розвій саранчі, але й рівночасно позмивали отрую з ростин, приготовану на смачне приняття полевої язви.

ЗНАЙДЕНО ВБИТУ ЖІНКУ.

48-літню Катлін Пташник, більше відому як „місіс Пітерс", знайдено вбиту вистрілом з револьвера у перекусковій будці, яку вона провадила при стріткаровій дорозі в Порт Артур, Онт. З признак було видно, що жінку вбито в цілях грабунку, бо бракувало коло 15 долярів, які вона мала при собі.

Жінка провадила будку зі своєю дочкою і стара якраз виручила свою дочку в десятій годині з вечера. Коли розійшлася вістка про душогубство, сіпіярська поліція арештувала в Скрайбер двох підозрілих чоловіків, які всіли на потяг в Порт Артур незадовго після того, як жінку вбито.

ДУШОГУБСТВО.

На дорозі біля Народнього Дому в Олеську найшли вбитого Стефана Мандюка, 19-літнього парубка. Вбивник розпоров йому живіт, так що кишки вийшли на верх. Поліція арештувала під замітом убивства 20-літного Івана Денещука з Олеська. Причина злочину невідома.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ СУД ПІДДЕРЖУЄ ПОЛІТИКУ ФОН ПАПЕНА

ВИЇМКОВИЙ СТАН У БЕРЛІНІ БУДЕ ЗНЕСЕНИЙ ПО ВИБОРАХ. КІНЕЦЬ ТИЖНЯ ПРОЙШОВ СПОКІЙНО.

БЕРЛІН (Німеччина). — Верховний федеральний суд у Ляйпціґу розглянув скаргу пруського уряду на поступовання президента Гінденбурґа, що підписав декрет про призначення канцлера фон Папена імперським комісарем Прусії, і признав декрет президента закономірним. Таким чином суд признав, що пруський уряд не міг справитися з непорядками в Прусії, які загрожували спокоєви цілої німецької держави. Нічого не помогло пруському міністерству й те, що Прусію підтримали Баварія та Баден. Це рішення суду дуже піднесло націоналістів-ґітлерівців, які сподіваються на виборах 31 липня здобути без особливих перешкод більшість мандатів до імперського парляменту.

З певних джерел повідомляють, що виїмковий стан у Прусії буде знесений, як тільки перейдуть вибори. Рішучими заходами уряду фон Папена пощастило перший раз за кілька років добитися того, що кінець тижня й неділя в Прусії пройшли спокійно, бо не було політичних убивств.

ПОЛЬСЬКИЙ БАНДИТИЗМ ПОСТУПАЄ.

ВАРШАВА (Польща). — Останніми часами в Варшаві все поширювалися таємничі вбивства в такий саме спосіб, як це практикують ґенґстери в Америці. Нарешті поліція попала на орґанізацію шантажистів („ракетірс"), які тримали в своїх руках всіх купців з передмістя Карцеляк. За спокійне провадження торговлі добре зорґанізована банда вимагала від купців платні, а також урядження час від часу гарних балів для бандитів. Коли хто не виконував цих вимог бандитів, то тому в ночі забивали в крамниці двері великими цвяхами, а коли купець сам відмикав двері, то ставав жертвою бандитів, які таких купців убивали, або топили в ріці Віслі.

Таксамо одна зорґанізована банда працювала в різницях у Варшаві. Вона вимагала, щоб різники брали до різниць на службу лише тих, кого банда порадить, а разом з тим різники мусіли платити за працю своїм робітникам стільки, скільки вони забажають, або скільки накаже банда. Неслухняних різників убивали. Тому мясо у Варшаві було два рази дорожче, ніж в інших містах Польщі.

Тепер поліція попала на слід цих бандитів й сподівається скоро знищити їх діяльність, поставивши перед суд членів банд.

ПОЛЬЩА ЗРАДИЛА РУМУНІЮ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Офіційне повідомлення польського уряду, переслане румунському міністерству справ заграничних, що Польща підписала з Росією договір про взаїмні ґарантії кордонів та про ненападання, викликало в пресі суворий осуд. Публична опінія розцінює це поступовання Польщі як зраду свого союзника, Румунію, якому вона дала слово не підписувати з Росією такого договору, поки Румунія не осягне подібного порозуміння з Росією.

Міністерство справ заграничних заспокоює публичну опінію тим, що Польща обіцює не ратифікувати цього договору, доки не буде осягнене порозуміння між Москвою та Румунією в справі Бесарабії. Та мало хто вірить, що Польща дотримає свого слова.

ІРЛЯНДІЯ ВСТАНОВИЛА ВИСОКЕ МИТО.

ДУБЛІН (Ірляндія). — Економічна війна між Анґлією та Ірляндією тепер провадиться всією силою. Ірляндський уряд уже почав брати високе мито з анґлійських фабрикатів, які привозять до Ірляндії. Разом з тим стало відомо, що Де Валера післав до Лондону свого відпоручника для секретних переговорів.

Проти де Валери все більше зростає опозиция в Ірляндії серед тих патріотів, що вважають екстремістичну політику руїною для економічного життя. Вони рішучо протестують проти наміру Де Валери їхати по Ірляндії з промовами, закликаючими до рішучої боротьби з Анґлією, бо вважають, що ця боротьба принесе лише руїну для ірляндського населення.

НІМЕЧЧИНА ПРИЄДНАЛАСЯ ДО НОВОЇ АНТАНТИ.

БЕРЛІН (Німеччина). —Німецький уряд заявив, що Німеччина також приєднується до анґлійсько-французького порозуміння в справі спільного розвязання всіх міжнародніх питань, які торкаються Европи. До цього раніше приєдналась Італія, а тепер разом з Німеччиною приєдналися Румунія та Ґреція.

Анґлійська преса з задоволенням витає таке поступовання Німеччини, бо вважає, що воно є доброю ґарантією мира в Европі, а крім того цим Німеччина все більше втягається в коло спільних інтересів европейських держав, що відірве її від прихильної сепаратної політики супроти радянської Росії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРОГИБІЦІЯ, ВИБОРИ Й ЮНІЇ

Краєвий комітет Американської Федерації Праці на свому річному засіданню розглядав питання, як мають робітники ставитися до наближаючихся президіяльних виборів. Питання це не малого значіння, а орґанізація певно має якийсь вплив на становище робітників при виборах, і тому голос комітету звернув на себе увагу ширших кругів громадянства.

Провідники американських юній радять робітникам при вирішуванню питання, на кого голосувати при президіяльних виборах, не кермуватися становищем партії кандидата в справі прогибіції. Передовсім партії не займають усе виразного становища в цій справі. По друге, кандидати на все годяться зі становищем партії, себто, вони легко можуть поступити проти партійної плятформи. Накінець, становище кандидата не таке важне, бо якби він став президентом, то він не може мати великого впливу на вирішення питання. З тих причин становище кандадата в справі прогибіції треба вважати маловажним.

У цей спосіб дістається в заяві провідників американських юній обом великим партіям. Заява радить розглядати характер кождого кандидата, але вона ціла пересякла недовірям до програм старих партій, з якими вони приступають до виборів. Заява розкриває робітникам, що програми служать до ловлення голосів, а не як витична поступовання партії.

Якраз це є найбільше замітна сторона заяви провідників американських юній. В минувшині вони правильно відносилися до великих партій з довірям. В минувшині юнії добивалися програмових заяв від партій та йшли за партією, яка давала кращі обіцянки. Тепер сліпе довіря до старих партій починає заломлюватися. Провідники юній радять робітникам бути обережними. Кажуть їм не дивитися на обіцянки партій, а на характер кандидатів та на можливість переведення ними в життя обіцяних ними реформ.

Обережність до кандидатських обіцянок висказана дуже обережно. Покищо обережність відноситься тільки до заяв у прогибіційній справі. Виходить це з того, що американський робітник вважає себе робітником тільки на час, себто, поки він не добереться до становища підприємця. З часом певно й робітник Америки виросте з тої фантазії, а тоді й юнії будуть могли говорити про великі партії та про свої інтереси виразніше, ніж вони це роблять тепер.

К. П.

З НІМЕЦЬКОГО КІТЛА.

Що діється в Німеччині? Чим кінчиться німецька кріза? Що буде далі з Европою? Такі питання ставить собі культурний світ, і відповіді покищо не знаходить.

Світ боїться війни? Вона вже є в головах більшости німецького народа, осебливож молоді. Розсудніші німецькі політичні провідники бояться внутрішньої, міжгромадянської війни в Німеччині, але ця війна, покищо в малому масштабі, відбувається що дня в німецьких містах і селах. Що неділі й свята бувають десятки убитих і поранених при сутичках між фашистами та комуністами. Світ боїться відновлення монархії в Німеччині, але маси збентеженої, виведеної з рівноваги німецької людности мріють про поворот „старих добрих часів" цісарства, коли всі мали працю й коли хліб був так дешево...

Можна сказати з певністю: тільки черіз те не сидить тепер Гогенцолерн на троні в Берліні, що в Німеччині не одна династія, а цілих двацять три. Вразі відновлення монархії в Німеччині не тільки Гогенцолерни засілиб у Прусії, але й Віттельсбахи в Баварії і т. д. Ще для удержання одніеї династії в Німеччині грошей вистарчилоб, алі де взяти коштів на 23 володарів? Бо й малий королик або князик хоче так пишно жити, як великий. А тут ще кріза, репарації, всякі борги. Це все примушує навіть монархічно настроєних Німців „крутити головою".

Погляньмо на причини німецького хаосу. Не тільки у внутрішніх повоєнних обставинах Німіччини лежать причини сучасної кризи. Безперечно, **найбільша частина того лиха, що сталося тепер з Німеччиною, лежить у закордонній політиці: це Версальський мир,** з його неможливими вимогами до переможеної Німеччини. Це була злобногістерична ідея покійного французького політика Клеманса — **зробити з мирових умов засіб для продовження війни з Німеччиною.** Ця політика „шпигання булавкою" докраю роздратувала мирний і сентиментальний німецький нарід. Німецький нарід не чув себе винним за війну. Винне було цісарське правительство. Але виходить, що за вину скинутого монарха мусить відповідати нарід! Цього німецькі маси ніяк не можуть збагнути. Німеччена підписала мировий договір, у якім сказано, що також держави-побідниці мають роззброїтися. Всупереч обіцянкам, **зріс кругом Німеччини мілітаризм французький, польський, бельгійський, чеський. „Нас одурено!" — пролунало по Німеччині. З розпуки демократична Німеччина кинулася в обійми до російських большевиків.** Німеччина з 1922 року підпирає Радянський Союз дипльоматично, економічно й технічно. **Для Німеччини большевики будують у себе воєнні фабрики, в СССР працюють тисячі німецьких інжинірів, в большевицькій червоній армії Німці служать інструкторами.**

Поки в Німеччині при владі стояли демократи й соціялісти, то вони нераз зазначали політичним провідникам держав антанти, що для внутрішнього замирення в Німеччині треба скасувати воєнні контрибуції, які наложено на Німців. Але на заході, особливо у Франції, цього не хотіли й слухати. **Не хотіли числитися з психольоґією мас у Німеччині.** Ці маси, побачивши господарську руїну в час крізи, почали вірити всяким обіцянкам демаґоґів. То вони кинулись були в бік комуністів. Але **коли побачили, що комуністичний шлях веде до підлеглости Москві, звернулися до фашизму, до Гітлера.** Гітлер обіцяє всім усе: „розбити Версальські кайдани, та „побідно розбити Францію", знищити Польщу, прилучити Австрію до Німеччини і т. д. З початку маси німецького міщанства, що руйнуються внаслідок господарської крізи, йдуть навіть за диким антисемітизмом Гітлера. Маса все потребує мати „винного". Гітлер каже, що, мовляв, „винні Жиди": і за поразку в війні, і за Версальський договір, і за Данціґський коридор і за світову господарську крізу та за безробіття. І через те лунає в рядах німецького фашизму: "Deutschland erwache, Juda verrecke!" (Прокинься, Німеччино, згинь-пропади, Жиде!). З переляку перед цим погромницьким „національ-соціялізмом" Гітлера жидівські капіталісти в Німеччині навіть ведуть переговори з німецьким коронним принцом-претендентом на цісарський трон у Німеччині. Краще, думають, нехай буде король, чи цісар, а не Гітлерові різуни!

Неспокійна також південна Німеччина — Баварія, Баден, Саксонія. Ці країни стоять проти Гітлера не тільки тому, що вони за демократію, а фашисти за диктатуру: також є ріжниця релґійна між північною, протестантською Німеччиною, де переміг Гітлер, і між південною, католицькою частиною німецької держави. Оповідають, що німецький президент Гінденбурґ послухав своїх порадників з високої шляхти й довів до димісії правительство Брінінґа головно через те, що йому донесено, ніби Брінінґ та його товариші — міністри з католицької партії — хо[illegible] розділити маєтности великих земельних власників у східній Прусії поміж селянами-католиками з німецького півдня. Полуднева Німеччина заявляє через своїх місцевих міністрів, що вона хоче бути „островом правного порядку" проти якихнебуль спроб завести диктатуру в цілій Німеччині.

В цих обставинах постійного неспокою в Німеччині не тільки фашисти, а також комуністи пробують „ловити рибу в мутній воді". **Немало уваги віддають німецьким подіям також московські большевики. Щоб догодити розяреним національним почуванням німецьких мас, большевики не хотять лишитися позаду від Гітлера.** Гітлер хоче взяти від Польщі Данціґ через війну, а **большевики обіцюють зробити те саме через революцію.** Ось яку ідилію описує московська „Правда" з 19. червня 1932 року: „Тільки переможний пролетаріят Польщі в братерському союзі з німецьким пролетаріятом без війни вирве Данціґ із пазурів польського та міжнародного імперіялізму і забезпечить право людности Данціґа на прилучення до Німеччини".

В трудних обставинах іде німецький нарід до нових парляментських виборів. Історія інших народів показує, що **демократичний державний лад вибороти й забезпечити дуже тяжко. Франція майже ціле століття переживала революції,** аж поки не дійшло до сучасного певного републиканського устрою. **В Англії боротьба за демократію почалася ще в 17. столітті.**

Також Німеччині судилося пережити великі потрясення. Але нема сумніву, що в такій культурній країні, як Німччина, панування диктаторської меншости не буде довго тревати. Владу над своїми справами німецький нарід удержить сам, як того схоче.

ЯК ЖИЄТЬСЯ В РОСІЇ?

Під цим заголовком появилася в німецькім часописі „Наука тижня" стаття архітекта Антона Бравна, котрого то покликано до Росії за „спеца" й котрий приглядався тамошньому життю кілька років і те, що бачив, описав в своїй статті. Зміст її й подаємо коротко читачам.

Поза СССР думають, що в Росії переведено марксівський комунізм. А там тільки панує одна кляса над усіми іншими, які не мають ніяких політичних прав, ані ніякої волі. Називають це диктатурою пролетаріяту. А в дійсности це деспотична влада верхівки комуністичної партії над іншими членами партії, безпартійними робітниками, над селянами та над усім іншим населенням.

Нема й думки про якунебудь рівність громадянську не то в політичних справах, але нема її навіть у приватному життю, а найменше в способі проживку на оці кляси: на першому місці стоять ті, що замешкали в царськім укріпленім двірци Москви, котрий називається Кремль; тут жиють члени центрального екзекутивного комітету комуністичної партії й правительство; друга кляса це політична державна поліція, на котрій стоїть і держиться вся теперішня влада; на третьому місці стоїть добре обурудувана армія; на четвертому місці стоять члени комуністичної партії; на пятому робітники, на шестому урядовці, а на семому, останньому, „буржуазія". Цією ганебною назвою називають у Росії не дійсних „буржуїв", цебто дві перші з наведених кляс, а ті, яких батьки, діди або прадіди належали колись до вищих або середніх станів.

Обділювання цих кляс потрібними до життя річами таке ріжнородне, що про якусь однородність і бесіди не може бути. З цим получена й заробітна плата. Донедавна члени владущої партії могли заробляти до 300 рублів у місяць, а непартійні урядовці мали платні до 600 руб. Члени партії, робітники й проломники мають такі привілеї в постачанню, які числами не дадуться порівнювати, що їх заробітна плата спадає місячно на 120 руб. З цього й випливають усякі ріжнородности.

Для прикладу наводить автор домівку робітника, інжиніра й чужинця.

1. Робітниче господарство виглятає так: чоловік заробляє на фабриці 180 руб., а жінка 180 руб. місячно, обоє дістають понадто професійну одіж й обід у фабричній кухні по 35 копійок. За дітей платять у захоронці місячно 24 руб. разом з прохарчуванням. Видатки виглядають отже місячно так: За обід 17руб.; за світло, газ 10 руб.; за харчі дома 50 руб.; за податки й соц. плат. 33 руб.; за чинш з опалом 30 руб.; за інші конечні видатки 50 руб.; за перевізне на трамваях 6 руб.; за позички (моральний примус) 25 руб.; за захоронку 245 руб.

Цей теоретичний рахунок не годиться з дійсністю. В дійсности робітник не може дістати всього того в державних кооперативах, на що дає йому права робітнича карта; масла, яйця, молока він взагалі не дістає з виїмком молока для дітей, а мяса, ковбаси, сира, бараболі, грису лише дуже мало, й навіть 800 ґр. хліба денно на голову годі мати. Він мусить отже купувати на вільнім торзі. А що це значить, видно з другого прикладу.

2. Інжинірське господарство. Чоловік заробляє 450 руб. місячно, а жінка 150 руб., разом 600 руб. Тому, що захоронки переповнені, мусять тримати дівчину для нагляду над дітьми. Постачання ще гірше, як для робітника. Вони мусять їсти дома й дівчину прогодувати. Тому й видатки на прохарчування вищі. Одежі вони не дістають, а вони звикли з давніщих часів до ліпшої одежі й їди. Робітник має на рік чотири тижні вільного, безплатного перебування в літниськах для виздоровіння, а інжинір мусить собі на літо винаймати поблизу міста літне помещкання, яке коштує його з усім 1,200 руб. У вільній торговлі платить він за 1 літру молока 2 руб.; 1 кґ. мяса 10 руб.; за 1 яйце 60 копійок; за 1 кґ. масла 24 руб.; за 1 кґ. білого хліба 3 руб.; за 1 убрання 600 руб.; за 1 пару черевиків 200 руб.

Беручи це на увогу, має він місячно такі видатки:

Харчі за 5 осіб 600 руб.; чинш (відповідно до платні) 50 руб.; плаття й обезпечення для дівчини 50 руб.; перевізне 6 руб.; світло і ґаз 10 руб.; одіж і інщі конечности 150 руб.; літне помещкання розложено на місяці 100 руб.; податки й соціяльні видатки 124 руб.; позичка для держави (моральний примус) 50 руб. Разом 1,140 руб.

Не стає 540 рублів. Чоловік мусить їх заробити якось недозволеними приватними роботами, за які, як приловлять, може бути для нього катастрофа.

Ліпше стоїть його заграничний товариш. Не дивно, що на чужинців лютують тамошні інжиніри. Чужинець не потрібує бігати за товарами. Їх доставляють йому до дому. Він дістає здебільшого в дійсности ті порції, які стоять на папері, хотяй і по 60 до 80 відсотків вищих цінах. Але і він не виходить із тими 600 карбованцями місячно, що їх одержує. Ось як представляється його місячний рахунок:

Прохарчування 5 осіб 300 руб.; чинш з опалом 75 руб.; платня й обезпечення дівчини 50 руб.; перевізне 6 руб.; світло, ґаз 10 руб.; інші конечні потреби 54 руб.; податки й соціяльні платности 55 руб.; позички (моральний примус) 50 руб. Разом 600 руб.

При цьому не дістає йому на одежу й літний прибуток, на котрім він мусить заробити собі додатковою працею, коли тільки на це дозволять.

У всіх трох випадках не встановлено нічого на видатки для освіти й забави (коли й шкільні прибори даром), на листування, куреня й інші дрібнички.

Впадають в очі пречудні авта членів правительства й державної поліції, чудові вистави по вікнах у призначених для цих упривілейованих вікнах. І соромно, каже Бравн, за тих, які вивищилися понад своїх товаришів і тепер не мають для них серця. („Час").

О. І. Бочковський.

НАРІД СОБІ

(Шляхами національної самодопомоги серед ріжних народів).

(7)

Крім згаданого саме спеціяльного „Керен Гаєсод"-фонду, палестинська акція має до розпорядження ще загальний **„Жидівський Національний Фонд"** (Керен Каємет Леізраель) з метою притягнення до фінансування відбудови власної „домівки" (Ерец Ізраель) у Палестині якнайширших кол жидівського народу. Ця установа повстала перед 30 роками з почину гайдельберського професора **Шапіра** й може уважатися грошовою централею сіоністичної акції. К. К. Л. фонд, організований на засаді особистого податку т. зв. **„шекел"**, що його мусить платити кожен сіоніст. Організаційна форма „Ж. Н. Ф." дуже проста: в основі — місцеві групи, союза яких творить краєву спілку; органом цієї є щорічний делеґатський зїзд, який обирає управу та встановлює напрями найближчої діяльности цієї установи. Кожен член, що вносить свій **„шекел"** — у 18 років має активне, а у 24 роки також і пасивне виборче право до сіоністичних світових конгресів, що є найвищою установою жидівського національного руху. Тепер вже багатоміліоновий Ж. Н. фонд повстав у 1901 р. з першої вкладки в 10 фунт. стер. Але в 1902 р. з Галичини вийшла думка заведення для збирання грошей на цю мету відомих блакитних сіоністичних карнавок. Тепер їх функціонує 700,000. Щоденними вкладками по 20 сотиків вони річно дають міліонові суми. Коли їх було 500,000, то вони давали 36 міл. кч. В 1931 р. в ЧСР було зібрано таким чином — 392,000 кч., які фактично склалися з 1 кч. пожертв, беручи на увагу, що в цій державі є 350,000 жидівського населення. Ж. Н. Ф. випрацював детальну й досить ріжноманітну техніку збирання грошей; отже: особистий податок (шекел), згадані карнавки, далі малі кешенькові карнавки, „золота книга", куди вписується імя жертводавця, що вніс одноразово 3,000 кч. Саме начався пятий том цієї „З. К.". Цікавим є спосіб внесків через жертвування на палестинське „деревце": 1 деревце коштує 50 кч.; 100 дерев — це садок, а 1,000 — це вже ліс. В 1921 р. — Ж. Н. Ф. мав свої філії в 53 країнах. В 1927 р. жидівська молодь у Канаді, під впливом подорожи Усішкіна, зобовязалася виплатити на цей фонд 1 міл. долярів. В 1930 р. Південна Африка приобіцяла на протязі трох років зібрати 75,000 ф. ст. на колонізаційну мету. Підчас світової війни з цього фонду було видано 1,300,000 зол. фр. на сіоністичну акцію в Палестині. Лише ч.сл. Жиди (350,000) зібрали на цю мету протягом 1919—1931 р.: — 15,830,173 кч. Ж. Н. Ф. — це зразковий приклад плянової фінансової акції шляхом самопомочі. Без нього неможливо собі уявити колосальну сіоністичну працю, зроблену в Палестині, де жидівський піонер — „халуцім" — будує шляхи, школи, робітничі доми, шпиталі; закладає нові міста й села, плянтації та ліси; збудував власну політехніку й університет. Словом, вперто й невпинно перетворює Палестину — цю на протязі 2,000 років забуту і немов долею прокляту землю — в модерну, культурну країну. Жиди сіоністи можуть бути зразком того, як слід здійснювати на ділі модерну засаду **національної соборности.**

VIII.

Мабуть немає жадного поневоленого народу, що для тої чи іншої національної мети не послугувався в більшій або в меншій мірі засадою **„Нарід — собі"**. Правда, не скрізь і не завжди це робиться зовсім доцільно. Не раз у таких самодопомогових акціях буває чимало помилок, спричинених здебільшого відсутністю систематичности в них або їхньою технічною недосконалістю. Іноді та часто неуспіх таких заходів є висідом психологічних причин та дезорганізованости громадського життя. Зрозуміло, що й з такими прикладами, де не було досягнено поставленої мети, слід також ознайомитися, бо вони можуть бути перестророгою. Маючи це на увазі, хочу тут зупинитися на дуже повчаючій історії проєкту збудовання власними коштами в середині XIX ст. **першої національної естонської школи.**

Цей проєкт по ідеї дуже нагадує історію празького „Національного Театру", про яку тут вже була мова. Його остаточний неуспіх був викликаний причинами громадського характеру, які не можна уважати специфічно естонськими, через що цей приклад заслуговує загальної уваги.

Національні відносини в балтійських провінціях б. царської імперії були на початку XIX ст. дуже своєрідні. Тубільне естонське та латишське населення почало саме національно пробуджуватися. Воно майже виключно належало до селянства й творило в краю абсолютну більшість. Проти нього непримирно стояла пануюча німецька меншість. По істоті цей антаґонізм був суто суспільного характеру. Балтійські німці уважали плянову германізацію латишів та естонців передумовиною утримання свого „стану посідання" в цих країнах, бо популяційно вони могли існувати там лише за рахунок засимільованих тубільців. Через це німці були проти середньої освіти в рідній мові для обох цих народів, а високу освіту взагалі виключали, уважаючи естонців та латишів зовсім нездатними до самостійного культурного розвитку. Коли в 1861 р. у Росії була скасована панщина, поневолені народи царської імперії зітхнули вільніше. Серед естонців у той час була дуже молода власна інтеліґенція, яка мріяла про національно-культурне самоозначення свого нарду. Дехто вирішив отже використати акт 1861 р. для переведення більшої національної акції та закласти з цієї нагоди естонську школу середнього типу, але одночасно фахового характеру. З тактичних міркувань, щоб одержати дозвіл на неї від царського уряду вона мала називатися Естонською школою ім. Олександра (Eesti Aleksandri kool), мовляв, для вшанування „царя-освободителя".

(Дальше буде).

Ніякий культурний нарід не може обійтися без шкільного Товариства, яке в національній державі стає клітиною державно-освітного апарату, а в мішаній — доповнює її занедбання чи недогляди в освітній роботі. — Скількиж більше значіння для бездержавного українського народу має „Рідна Школа" в старому краю! Памятаймо на це!

Ювилейний рік 50-ліття „Рідної Школи" використаймо для закріплення дотеперішних її досягнень. Даймо їй тверду основу на будуче півстоліття.

**Гріш, що даш на рідні школи,
Не пропащий гріш ніколи.
Вернеться, зросте він згодом
В міліони між народом.**

**А віддасть його Вкраїні
Молоде те покоління,
Що у рідній вчилось школі
Добувати долі-волі.**

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

DEGENERATION?

Before me, as I am writing this, lie two local Ukrainian papers. I can read Ukrainian as I was taught to read, write, and speak Ukrainian at my home at an early age. I am grateful to my paretns for enabling me to reach, through the knowledge of the Ukrainian language, the works of various Ukrainian authors, which are not accessible to those who do not know the Ukrainian language. On the other hand, however, I almost regret that I learnt Ukrainian as I take up those papers written in Ukrainian.

Each of the two papers is in the hands of supposedly intelligent people. They want us to believe that they are working for the future freedom of the Ukrainian nation. One of this papers boldly proclaims in its caption that it is the "only Independent Ukrainian Weekly Newspaper for the Cultural, Moral, and Social development of the 50,000 Ukrainians in the vicinity. Certainly, a grand and useful cause!

And yet when we look into those papers and see how they carry out the program which they proclain, we find that the editors never miss the opportunity to "plaster their fellows Ukrainians with mud." They often call each other names which any red-blooded man would resent with physical force. To escape the consequences of such action, the writers take refuge behind assumed names, or use collective "we." Most of their articles are filled with masked or open attacks against the leaders whom the editor happens to dislike, or who happens to publish another paper. The papers are filled with personalities, which private quarrels. Many people know how little truth there is in those papers.

May I ask the writers whether they ever think that this is the best way to advance the cause of the Ukrainian people? Is the cultural, moral, and social development of the Ukrainian people served best by such mud-slinging? If the Americans rate us higher than other Slavs, how long will this last if we keep on finding fault with whatever other fellow Ukrainian does? Do we advance the cause of Ukrainian freedom by such inane and trivial word battles fought in our papers? Can such articles win over our enemies, or hold our friends? Will the youth of our race be brought to respect our parents and ancestors by means of such articles who speak of other Ukrainians only in disparaging tone?

They claim that they exercise the natural right of criticism. Yes, criticism is necessary, but criticism should be constructive, and not destructive. Do not limit yourself to mere finding fault with the other fellow. Show the better way, and prove it by doing better. Your claims that you are doing the dirty work out of lofty motives do not convince those who are strangers to your petty fights. Fault-finding and disparaging can satisfy only those who cannot do anything better, and such fellows surely cannot convince us that they are cultural, moral, or social leaders of our community or that they struggle for the future freedom of the Ukrainian nation.

Some may think that I have no right to voice this protest, but I am sure that these are the feelings of a great mass of young people of Ukrainian extraction not only in my particular town but in other localities as well. I hope that the readers of the "Svoboda" would not think my words too presumptious, coming, as they do, from a young man. I hope that the readers would take time to deliberate my words. If any of them should think I am mistaken in my reasoning I would be grateful for any correction.

I am very respectfully yours,
A young Ukrainian of Detroit.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЧЕСТЕР, ПА.

Свято незалежности.

В понеділок, дня 4 липня, американські організації урочисто святкували „День незалежности". Вони запросили і нашу Українську громаду щоби взяти живу участь в цім святі. Приймали участь і інші народи.

Не дивлячись на те, що у нас було замало часу на підготовку, бо яких 5 днів, наші громадяни та й громадянки взялись щиро до праці.

Дня 4 липня зрана почали сходитись учасники походу до галі Народнього Дому, та входили з деяким сумом, бо насувались дощеві хмари. Почав крапати дощ, і дехто думав, що похід не відбудеться.

Та ми одержали наказ, що похід мусить відбутись хоч би й дощ падав.

В годині 10-тій біля Народнього Дому сформувався похід. Чудова була та картина, мальовнича!

На чолі походу ступав предсідатель Нар. Дому, гром. В. Гарасим. За ним несли американський і український прапори і таблицю.

Далі на чудових конях їхали наші хлопці в козацьких строях, а се: М. Лаврик, М. Єдинак і С. Кульчицький.

За кіннотчиками ішла банда, а за бандою несли американський прапор 12 маленьких хлопчиків одягнені в маринарських строях.

Далі ступали діти Рідної Школи всі з прапорцями, а на чолі їх ішов предсідатель д. Г. Місишин, з боку дівчат ішла д-ка Партишева. За учнями ішов о. П. Білон, парох укр. правосл. громади.

Потім ступав хор ім. Лисенка. Всі хористи і хористки були в чудових українських строях. За хором ішли жінки Союза Українок на чолі зі своєю предсідателькою д. Ю. Лебіщак. Але напереді жінок їхав трок удекорований американськими прапорами, а на троку сиділа д-ка Гапій в старинному американському убранню яка уявляла з себе відому дівчину Беті Ровз, що перша вишила американський прапор. Всі жінки були одягнені на біло, в синьо-жовтих ш[illegible]очках, спеціяльно вшитих на це свято.

За ними ішли члени Народного Дому і члени парохії, які в Сільшости, були в одностроях.

Кожний відділ мав свої таблиці. Всіх учасників походу було поверх 200.

Не встигли ми вийти з галі, як почав падати дощ і ляв до 2 години, не перестаючи ні на хвилину. Ми та й всі учасники походу були ввесь час під дощем.

Похід йде вулицями, а приглядається йому з хідників, бальконів, вікон, автомобілів тисячі ріжної публики, яка нас Українців щиро витала. Ввесь час тільки й чути було, „Гурей фор Юкраініенс". Такі овації продовжувалися майже на протязі трох годин.

Американці були захоплені нашою парадою, нашими строями та дисципліною. Отак прибули ми до Турлов парку, де на підвищенню розпочалась Академія. По відкриннію Академії наш хор під орудою о. П. Білоня заспівав лише одну пісню, бо програма ізза дощу була зменшена. Всі присутні уважно слухали нашого співу і нагородили наших співаків гучними оплесками. Далі говорив мейор міста Віллям Ворд на тему свята незалежности. Вкінці своєї промови він і інші бесідники дякували нам і говорили, що завдяки українській організації свято випало величаво. Деякі представники американських організацій приїздили до Нар. Дому дякувати за участь і обіцяли віддячитись нам, коли буде потреба.

І в дійсности треба признати, якби не наш виступ, то на тім святі не булоб нічого цікавого. Миж Українці показали себе перед чужинцями, що хоч ми и не маємо української держави, але ми нація невмируща.

В американській місцевій ґазеті, описуючи про це свято, дали за нього найбільший кредит нам Українцям.

Тому щире признання належиться всім тим, хто приймав живу участь в поході й підготовці свята.

Союзовець.

Еразмови Ротердамському (1467—1536, німецький вчений, гуманіст) докоряли, що не придержується посту. Він відповів на те:

— Душа моя католичка, та мій жолудок — протестант.

POLISH UKRAINE NOW ENGAGED IN ATTEMPT TO BECOME A NATION

WARSAW GOVERNMENT STRONGLY OPPOSES NATIONAL MOVEMENT.

BERLIN, BERMANY. — Once last year's Assembly of the League of Nations wass well out of the way, the Polish Government proceeded to arrest more Ukrainian leaders. It thereby again attracted the world's attention to the fact that Poland is still far from having solved this problem by the "pacification" of 1930. For, unless everything is deceptive and history a jade in the socalled Ukraine, and particularly in Polish Ukraine, a new nation is coming into being. Now the nation, as a political term, is "the desired and recognized unity of the native and naturalized residents of a given territory in a state."

In the absence of international recognition and of a state, there is a "nationality," but no nation. The Polish problem is to prevent the Ukrainian "nationality" in Poland from becoming a nation—that is, from securing its independence. For there can be no doubt—neutral observers virtually agree—that the majority of the population in Polish Ukraine wish for national independence and nothing less.

Century of Awakenings.

The nineteenth century was the century of awakening nationalities, and Woodrow Wilson, with the selfdetermination theory, which he took from Mazzini, was their prophet. In this century any number of sleeping "nationalities" awoke. The surprising thing is that, once awakened, such a sentiment never goes back to sleep. Through thick and thin, the "nationality" persists until circumstances permit it to become a nation. This applies to the five Balkan countries. It applies to the Croatians and Czecho-Slovaks, to the Finns and the Irish. Some of these peoples had known corporate national existance before. The interesting thing about the Ukrainians is that they have never been a nation in any modern sense.

"Hold on!" cries the Bolshevik. "Over 27,000,000 Ukrainians (1924) possess a state of their own right now, the Ukrainian Socialist Soviet Republic, a federal part of Soviet Russia. What more do you ask to be a nation?"

More May Be Asked.

A great deal. The Ukrainians were not asked by the Bolsheviks what they desired; independent expression of opinion among them is not encouraged. Under Bolshevism the Russian national idea is merely a lure to become Communist. Soviet Ukraine is ruled from Moscow and its future development remains dark.

The point is that the Ukrainian people are divided. Twenty-eight or twenty-nine million live under the red flag; 500,000 in Slovakia, still fewer in Rumania, but in Poland there are probably nearly 6,000,000. Germans calculate that, in all, Ukrainians count nearly 40,000,000 members. As many as the population of France; twice as many as there are Poles; half as numerous as the so-called "great Russians," Ukrainians form the largest single nationality under the Soviets. The effects of the emergence of such a state, especially if it became hostile to both Soviet Russia and Poland, would be vary large on European history.

Formerly Little Russians.

Until 1917 the vast majority of the Ukrainians were known as Little Russians and lived under the Czar. At an earlier period they had been included in greater Poland, and had received a Polish landed aristocracy as upper class. These Poles remained until the coming of the Bolsheviks. The remaining Ukrainians were incorporated in Austria at the time Poland was divided and were known as Ruthenes, a word that means Russians.

When Czarist Russia collapsed the Ukrainians in Kiev set up an independent government. But when Poland was formed the Polish patriots managed to seize and hold Eastern Galicia and part of former Ukraine. In the struggle between the Bolsheviks and Marshal Pilsudski, Ukraine was the chief prize. Pilsudski and his tool, the "Hetman" Petliura, wanted to set up a friendly buffer state in Russian Ukraine. Had the Poles won the war of 1921 most of the Ukrainians might now be Poles—and Poland would be facing an irredentist problem far beyond its powers to handle.

Remained with Russians.

As it was, most of the Ukrainians remained with the Russians and, according to Russian information, are well pleased with their "federal independence" and the Communist system. According to other sources, the vast mass of Ukrainians, though hating the Poles, dislike the Bolsheviks almost as much, and want an independent republic of their own.

The Polish share of the population was about 5,000,000, which has since increased to nearly 6,000,000. Polish rule is hard, but since, unlike the Bolsheviks, the Poles do not entirely suppress all national expression, the leadership of what is called the Ukrainian movement is entirely limited to Polish Ukraine. And on Poland falls the odium of trying to suppress this movement by means that have attracted the critical attention of the world.

Copyright.

St. Louis Daily Globe-Democrat,
Sun. Morn., July 3, 1932.

ЗАЯЦЬ ІЗ ІНАБИ

(Японська казка).

Було вісімдесять один братів, а всі були царевичами в тій самій землі. Вони один на одного були завидні, кожен хотів колись заволодіти, запанувати над братами та всім царством. Крім того, і це було найдивніше, всі хотіли женитися з тою самою дівчиною, джакамійською царівною в Інабі.

Вкінці так склалося, що всі разом пішли до царівни в Інабі й кожен на свою руку, щоби попробувати здобути царівну.

Наймолодший царевич був найліпший з усіх, приязний для кожного, не брав участи у бешкетах і збройних бійках, що їх старші брати починали. Тому ця вісімдесятка була сердита на нього, були для нього неприязні, а як вибралися в дорогу, оставили наймолодшого брата, щоби лишився позаду та щоби ніс клунки. Поводилися з ним, начеб він справді був їх наймит, а не рідний брат; іще до того царевич, такий, як і вони.

За якийсь час дійшли до гір Кете. Там знайшли якогось нещасного заяця. Хорий та нуждений лежав і не міг ворухнутися. Він мав здерту шкіру та дуже страшні болі. Тоді вісімдесять царевичів кажуть до заяця: „Порадимося, що тобі діяти, щоби ти видужав. Викупайся зараз у морі, а потім покладися під високою горою, де тебе вітер легенько продуватиме. Це тобі поможе та скоро відросте тобі шкіра. Можеш нам напевно вірити".

Бідний заяць зробив так. Відійшов над море, викупався та поклався, щоб обсушитися на сонці та вітрі. Та коли сіль обсушилася на його тілі, стала йому тріскати шкіра під впливом повітря та сонця. Заяць терпів найстрашніші муки, страшно скавулів. Ще більші муки терпів, ніж передтим.

Та наймолодший царевич був полишився далеко позаду всіх, бо мусів нести великий вантаж. Вкінці дійшов і він до гір. Ішов помало та постогнував під великим тягаром, який на нього наложили були брати. Як побачив заяця, скинув тягар із плечей та спитався: „Чого ти тут лежиш і чого так стогнеш?

— Ах, мій любий, — відповів заяць — стань на хвилиночку біля мене, хай тобі розповім мою пригоду. Я був на острові Окіджі та мусів переправитися через море, щоби дістатися на тамтой бік, та я не знав, як мені це зробити. Тоді мені прийшло на думку і я сказав морським крокодилям: „А нумо, ходімо порахуємо, скільки є крокодилів у морі, а скільки заяців на суші. Пічнім від крокодилів. Зійдіться всі разом і покладіться один коло одного рядом від оцього острова до хребта гір Кете. Тоді я по ваших хребтах перебіжу і порахую вас. Коли буду готовий, прийдуть зайці на чергу, а я їх перерахую, тоді зовсім точно знатимемо, чи на світі більше крокодилів чи зайців.

—Крокоделі дійсно зійшлися та поклалися рядом, а я виліз першому на хребет і став голосно рахувати, ступаючи з крокодиля на крокодиля. Коли я хотів скочити на сушу, засміявся тай кажу: „Ви дурні крокодилі; мені не треба було вас рахувати, лише мені треба було моста, щоби я дійшов із острова Окіджі до хребта гір Кете". Ох, навіщо я дякував так глумливо, заки я ще станув на безпечній суші? Бо останній крокодиль, який був крайній у ряді, кланцнув зубами та здер мені шкіру!

— Добре тобі! — сказав вісімдесять перший царевич — чому ти їх обдурив! Та як там воно дальше було з тобою?

— Коли я тут лежав і скомлів, — оповідав дальше заяць — надійшли вісімдесять царевичів, які йшли перед тобою, та порадили мені скупатися в солоній воді, а потім осушитися на вітрі, коли хочу скоро виздоровіти. А там мені стало десять разів гірше, ніж передше; все тіло мені розранилося!

Тоді сказав зайцеви вісімдесять перший царевич: „Іди, чим скорше можеш до ріки, яка є тут недалеко; вмийся добре бистрою свіжою водою, візьми пилу цвітного з шувару, який росте над берегом, посип по землі та викачайся в ньому. Коли це зробиш, шкіра тобі вигоїться, волос тобі знову заросте.

Заяць зробив усе так, як його порадив царевич. Зараз видужав, шкіра йому вигоїлася, а волос був густий, як ніколи досі!

Тоді сказав заяць вісімдесят першому царевичеви: „О, ті вісімдесять царевичів це твої брати! Ніодин із них не дістане інабської царівни за жінку! Хоч ти мусів наче слуга носити їх річи, то лише ти будеш царська величність, який здобуде обоє: царівну й царство!

І склалося дійсно так, як заяць пророкував, бо інабська царівна не хотіла й чути про тих вісімдесять недобрих царевичів. Вибрала вісімдесять першого, що був такий приязний та добрий.

Потім ця країна вибрала його царем і він живв щасливо до кінця життя.

Акторка: В неділю мій бенефіс, прийдіть і ви!

Знайомий: Ви в чім виступаєте?

Акторка: В трикоті.

—o—

Суддя: Трибунал засудив вас на 28 днів арешту.

Засуджений: Пане суддя, чи не міг би я їх відсидіти аж зимою?

Суддя: Чому?

Засуджений: Бо зимою дні коротші.

Д-р Володимир Січинський.

ЖІНКА Й УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЄ МИСТЕЦТВО

(Доповідь, прислана на Перший Жіночий Конгрес в Америці).

(Докінчення)

(3)

Ткацтво й вишивки тісно звязані з одежею. Викройки одежі, як верхньої так і спідньої, **колись на Україні досягали незвичайного мистецького рівня й краси,** причім центральна частина України все мала однородні риси кроїв. Український дослідник народнього мистецтва Б. Крижановський влучно характеризує український селянський одяг: **нечисленність частин убрання, простота крою, спокійні кольори матеріялу, нечисленність і скромність прикрас — словом тут скупчені всі ті риси, які характеризують добірну елеґанцію.** Колиж ми порівнаємо одяг чоловічий з жіночим, то побачимо, що жіночий одяг в деяких випадках ще скромніший від чоловічого (наприклад вишивка на грудях сорочки). Отже **українська жінка свою умілість і працю віддає не тільки на прикрасу власного одягу, але також, а може навіть у більшій мірі — своїй родині й свойому чоловікови.**

На жаль дослідження українського одягу переводилося дуже слабо. З новійших студій можемо нарахувати заледви кілька видань: **Хв. Вовк — Студії з української етнольоґії** (Прага 1928); **В. Білецька — Вишиті кожухи на Харківщині** (Харків 1927); **С. Сіцінський-Е. Шоврін — Селянський одяг на Поділлі** (Камянець 1927). Загальний огляд та історія української одежі від найдавніших часів, що виготовлена до друку автором цього реферату, ще й досі не видрукована за браком відповідних коштів.

Виключно жіночою працею є галузь так званого культурного мистецтва — великодні писанки й витинки з паперу.

Писанки, крім України росповсюднені також на Словаччині, почасти в Чехії й Польщі, у балканських Славян (передовсім Хорватів), але **ніде писанки не досягають такої тонкости рисунку й поруч з багацтвом форм, такої добірної простоти, як на Україні.** Маючи на увазі дуже складну техніку малювання писанок, треба дивуватися, скільки праці, уміння й точности вкладає українська селянка до такої здавалосьб незначної річи як писанка.

Лише одна Гуцульщина створила на цьому ґрунті такі мистецькі скарби, таку ріжноманітність орнаментальних мотивів, що ми мусимо справді бути горді на свої мистецькі здобутки, які значно перевищують умілість інших народів. Збирання писанкового матеріялу спіткала така сама доля, як й українську орнаментику в вишивках. Появилося багато ріжних видань (зокрема великодних карток), що нічого не мають спільного зі справжнім народнім мистецтвом. З наукових студій на цьому полі, крім старих праць М. Кордуби, С. Кульжинського, О. Назаріїва, Єфима Сіцінського, Сумцова, К. Широцького й В. Шухевича (Гуцульщина), згадаємо новішу археольоґічну розвідку **В. Щербаківського: Основні елементи орнаментації українських писанок та їхне походження** (Прага 1925), та більші статті С. Таранушенка — Українські писанки, як памятники народнього мистецтва (Харків 1929). **Ір. Гургула — Писанки Східньої Галичини й Буковини** (Львів 1929); **Д. Горнеткевич — Роля жінки в повстанню українського народнього мистецтва** („Нова Хата", Львів 1930—1931).

Як бачимо, в науковій праці над дослідженням народнього мистецтва є також імена жінок, які студіюють переважно ті галузі народнього мистецтва, де найбільше написалися жінки.

III.

Культивуючи народнє селянське мистецтво в сучасних умовах життя й спеціяльно життя міського, мусимо памятати, що **вартість таких мистецьких виробів може бути лише тоді, коли:**

1. **Ці зразки є чисто-народні або є точною репродукцією (копією) народніх зразків, або**

2. **Коли на підставі народніх мотивів або окремих елементів твориться справжніми мистцями зовсім нове модерне мистецтво.**

В першому випадкові мистецька річ зявляється лише певним відзеркаленням народнього життя. Перенесена в інше оточення з іншим побутом і потребами (дім міського робітника, інтелігенції, громадська будова), вона не втрачає своєї мистецької вартости, але робиться менше ужитковою, менше пристосованою до модерних умов життя й тому цінність її стає, так мовити, більше музейною.

Інше діло, коли народне мистецтво стає джерелом модерного мистецтва, себто такого мистецтва, яке живе разом з цілим оточенням, що відповідає всім формам і потребам новітнього життя. А це останнє можливо єдино тоді, коли мистець не по рабськи наслідує народне мистецтво, не „запозичає" окремі мотиви, але коли найбільше перетворює ці народні первістки своєю мистецькою свідомістю (а не лише підсвідомим чуттям, як це вважали старші теоретики-естети). **Свідома воля мистця, що дійсно живе й працює для свого громадянства, воля, що пересякнута сучасним розумінням доби, завжди потрапить перетворити свої народні, національні зразки й загалом цілу мистецьку спадщину** (рахуючи й так зване історичне мистецтво) й то так, що навіть мистецький твір стає цілком сучасним, дійсно модерним, свіжим. Тоді мистецький твір починає, як кажуть, жити й дихати, й подібно до народнього мистецтва стає організуючим і керуючим чинником суспільства.

З сучасних артисток пластичного мистецтва, що йдуть подібною дорогою творчости, використовуючи українські народні мотиви, одмітимо деякі важнійші імена.

В різбарстві ще до війни працювала артистка Єлисавета Трипільська — перша в XX. століттю різбарка Українка, що вславилася своїми керамічними виробами з українського селянського побуту. Спеціяльно у керамічних виробах ужиткового мистецтва (посуд тощо) з успіхом працює Олена Павленко, що донедавна була професоркою мистецько-керамічної школи в Межигорю біля Києва.

В галузі килимарства, жіночих домашніх ручних праць і т. п. багато працювала відома артистка-малярка Олена Кульчицька в Перемишлі в Галичині.

Великий розвиток українського ґраферства й ґрафіки останніх років дав чимало імен артисток-жінок, як Ольшанська-Стефанович (Львів), Ярослава Музика (Львів), Марія Котляревська (Харків), Нажевинська-Бойчук (Київ), Олена Сахновська (Київ.)

Не будемо спинятися на цілому ряді інших артисток модерного українського мистецтва, у котрих також помітна давня культура й традиція народнього українського мистецтва. Одмітимо лише визначнійші імена: Йосифина Діндо (різбарка), Зоя Зарицька (малярка й ґрафік), Наталія Мелянівна (малярка), Олена Мандичева (різбарка), Оксана Меторинська (різбарка), та інші.

І так ми бачимо, що **давня висока культура українського мистецтва народнього,** створено усиленою працею цілих поколінь і головно руками жінок, **стала стимулом й основою також новітньої, модерної творчости, що також у значній мірі належить жінкам Українкам.** А цей ґенеральний звязок і тяглість мистецкого розвою є найкращою запорукою дальшого пишного розвитку українського мистецтва, що йде до своєї славної й світлої будучности.

З ІСТОРІЇ НАШИХ ХАРЧОВИХ РОСТИН.

Наші стручкові ростини не були так зовсім невідомі людям старинних часів і ще богато давніше, Вже Біблія згадує про сочевицю, та ще давніше була в старинним Єгипті знана правильна торговля сочевицею, що там була важним вивозовим артикулом. Сьогодні варять в Еспанії народню страву, славна „ревалента арабіка" із сочевичної муки. Сама назва каже нам, що сочевицю принесли там із Арабії.

Біб (фаба) був для римських співаків цінним засобом, як додати голосові милозвучности.

Кмін є одною із найстарших приправ, які знаємо. Вживали кмену вже в старинній Греції при гостинах, бо помагає травленню. В богатьох домах були навіть спеціяльні невільники, щоби доглядати його, бо цю римську або египетську ростину було тяжко дістати. Вбочих людей, які мусіли дуже щадити кмін, у Греції прозивали „кміновими скупарями". В грецькій мові кмін називається „кіменон".

Каву почали насамперед уживати в Арабії в 15-му столітті. Ігумен якогось монастиря в Персії Проспер Альбін пізнав кавовий кущ у 1584. р. в Єгипті. Він дав черцям по скляночці того на сковороді праженого насіння, щоби не заснули при нічних богослуженнях. Щойно в 17. столітті прийшла кава з Царгороду до Европи. Коли Турки облягали Відень, як прийшлося їм вертати до Царгороду, залишили багато мішків кави. Тоді то памошній Українець Кульчицький отворив у Відні першу каварню та навчив віденців пити каву.

Бараболі, як відомо, прийшли до Европи з Америки. Привіз їх торговець невільників Гокінс насамперед до Анґлії 1565. р. Вальтер Релей привіз бараболі до Ірляндії, а Франц Дрейк старався розповсюднити їх у всій Европі. Та щойно ґенерал фон Міткав зумів поширити бараболі в Німеччині. Дослідник Гумбольт написав, що коли вперше пізнав американську ростину бараболю, то його зацікавило не те, що вона зовсім інакша з вигляду, лише те, що вона мала овочі — кульки зелені й гіркі, а цвіти її були гарні та пахучі.

Черешні, одні з найулюбленіших овочів старинних народів Греції та альпейських долів. Одушевлявся черешнями вже римлянин Люкуль, що був відомий з того, що любив смачно зїсти. Пліній та Вірґіль присвячували черешням описи та гимни. Римський пир не міг обійтися без червоних квасних черешень із Церасунту або чорних солодких вишень зі збочей південних Альп. Східні народи роблять із малоазійських черешень іще й сьогодні славний сорбет або шербет, напиток із солодкого черешневого соку та ледяної води. І відомий лікер персіко роблять із черешень і товчених черешневих зеренець. Та цього напитку не вільно пити забагато, бо спричинює горячку.

Шафрану вживають від прастарих часів. У Римі вживали шафрану головно для виробу приємно-запашних есенцій, якими накроплювали мешкання та театри. І печиво й пишну воду тоді зафарбовували вже шафраном, а в середновічних часах той звичай поширився ще більше. В тих часах також повстала огородницька шафранова культура по европейських містах. У Відні були шафранові городці, які власникам приносили гарні доходи та аж до нових часів були гарною прикрасою старого міста.

До Америки на змагання копаного мяча приїхала польська дружина. Рано одного з них питають, як йому спалося.

— Годі було заснути. В сусідстві мав я якогось дуже неспокійного гостя. Він усе рипав дверима, шелестів паперами, зливав воду. Мені вже було того забагато, я вийшов на коридор і поглянув на табличку на його дверях.

— І щож?

— І я переконався про те, чого сподівався. Той сусід то був якийсь Англієць. На його табличці, прибитій на дверях, було виписане його англійське імя та назвище: WATER CLOSET.

—o—

— Прошу пані, пан упали в пивниці зі сходів і сильно потовклися.

— Ах, Боженьку! Колиж, чи як сходили до пивниці, чи як виходили з неї?

— Як сходили на діл.

— А то Богу дякувати! Бо інакше, то булиб потовклися також фляшки!

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ.

(9)

Він сидів спокійно, стараючись заховати свої внутрішні переживання та гадки. Часами його очі на довго спинялися на прекрасному обличу Фльори. Він з нього багато вичитав дечого гарного. Часами його обличе видавало якусь внутрішню злість, а очі загорялися недобрими огниками. Та Фльора не знала страху, а тому спокійно дивилася на нього. „Ти можеш примусити мене зробити, що хочеш, Фльоро", промовив він, „бо я люблю тебе!"

„Любов і справи не повинні мішатися докупи", відповіла дівчина. „Чекай, поки ми закінчимо цю працю, Естебане, а потім будемо говорити про любов", казала далі Фльора. „Ти не любиш мене! Я знаю, що ти любиш когось іншого!" — говорив Естебан. „Я тобі кажу, що я цього не люблю. Прийде день, коли я забуду про золото, а буду думати лише про нашу любов. Коли цей час прийде, щось станеться, а тоді може не буде треба ділити золота".

Огник незадоволення промайнув в очах дівчини. „Я не вибирала тебе для того, щоб ти контролював мене, Естебане. Я лише вибрала тебе спільником для справи, про яку тепер говоримо". Естебан відразу загорівся. Руками схопив себе за чуба й з силою потряс головою. Дівчина опамяталася. „Чого ти нервуєшся, Естебане? Адже я не сказала, що не люблю тебе, або що я люблю кого іншого. Я лише говорю тобі, що справи не треба мішати з любовю".

„Я скажу тобі більше. Я можу тебе любити. Можу любити так, як нікого, але це може прийти лише тоді, коли ми скінчимо наше діло. Поперше, ми повинні дістати золото Опару. Чуєш, ми повинні це зробити!" Як тільки вони закінчили ці розмови, зявилися три особи. Дві з них були з вигляду Англійці, а один між ними молодий, може також Англієць, але дуже гарний на вроду. Він саме викликав заздрість та роздратування Естебана.